

Aeacus/ekus - lat.; gréc. *Aiakos*

aediles curules - www: aedilom (lat. aedilis z aedes, aedis – „chrám“, „budova“) bol jeden z nižších úradníkov magistratury v rímskej republike; aedilovia zodpovedali za údržbu verejných budov, mali na starosti organizovanie verejných slávností a hier a dohliadali na poriadok na trhoviskách a uliciach; táto magistratura pozostávala z občanov, ktorí sa usilovali o prístup k vyšším hodnostiam v rámci rímskej postupnosti úradov (*cursus honorum*); z formálneho hľadiska však aedilita nebola súčasťou tejto postupnosti; najnižší možný vek pre uchádzanie sa o aedilitu bol v roku 180 pr.Kr. stanovený na 37 rokov; úrad aedilov, resp. plebejských aedilov (*aediles plebeii*) bol zriadený 494 pr.Kr. spoločne s úradom tribúnov ľudu a mohli ho zastávať iba *plebejci*; obaja aedilom boli volení zhromaždením plebejov (*Concilium plebis*) na jeden rok; ich pôvodnou úlohou bolo dozor na trhoviskách a napomáhanie tribúnom ľudu v ich činnosti, a preto prevzali vedenie policajných služieb; dôležitou súčasťou ich kompetencie tvorilo organizovanie hier a správa plebejských (?) a zvlášť chrámu bohyne *Ceres* (vrátane v ňom uloženého bohatstva); r. 367 pr.Kr. boli vytvorené nové slávnosti, avšak aedilom odmietli znášať dodatočné výdavky, načo sa *patricijovia* sa ponúkli, že prevezmú ich povinnosti; počet aedilom teda vzrástol o dvoch kurulských aedilom (*aediles curules*), ktorých titul bol odvodený z *kurulského kresla* (*sella curulis*), na ktorom mali právo sedieť; kurulskí aedilovia zvolávali a predsedali tribunálnemu zhromaždeniu (*comitia tribút*), ktorým boli volení na dobu jedného roka; smeli dohliadať na konanie *auspicíi* a v oblasti súdnictva im prislúchalo vedenie občianskych súdnych konaní v menej závažných sporoch; ich edikty sa postupom času stali prameňom obchodného práva; podobne ako ich plebejskí kolegovia dohľadali na patricijské chrámy a usporadúvali slávnosti a sviatky patricijov; hoci však kurulským aedilom patrila hodnostne vyššia pozícia ako plebejským aedilom, ich funkcie sa postupne zblížili a stali sa identické, takže vzniklo spoločné štvorčlennej kolégium; r. 44 pr. Kr. rozšíril *G. I. Caesar* počet aedilov z radov patricijov o dvoch ďalších, ktorí sa nazývali *aediles cereales* a mali špeciálnu povinnosť obstarávať zásobovanie mesta obilím; pozri *kurulské kreslo*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Aedil>

<https://www.google.sk/search?q=aeneas&espv=2&biw=1844&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CDQQsARqFQoTCLDvjeiw4ccCFldFAodQsUJwg>

Aedon/edon - lat.; gréc. *Aidon*

Aegeus/egeus - lat.; gréc. *Aigeus*

aegis/egis - lat.; gréc. *aigis*

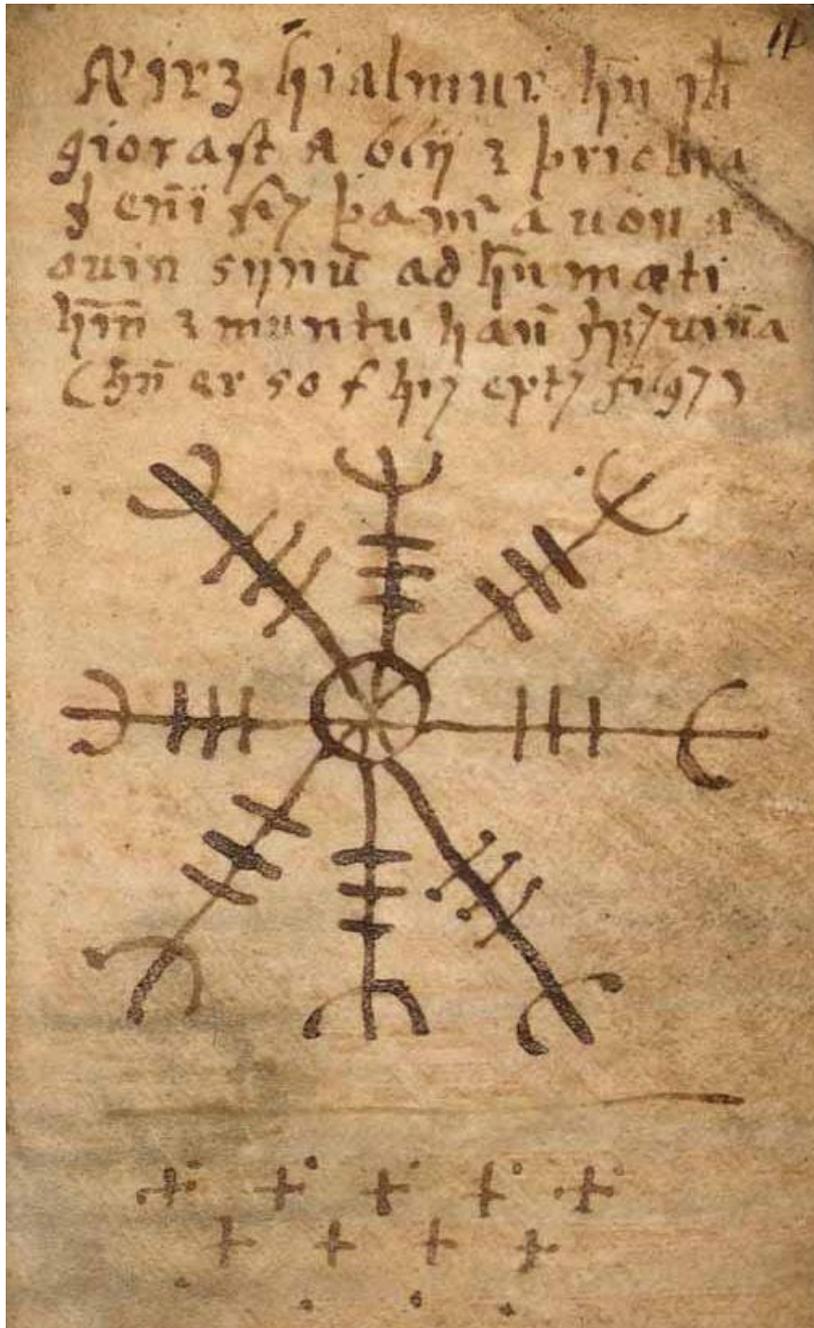
Aegle/egle - lat.; gréc. *Aigle*

Aegir - v starej nórčine – „voda“; v severskej mytológii patril do skupiny *Asov*, ale bol menej známy; bol jedným z troch obrov, ktorí patrili k *Asom*; ďalší dvaja boli *Loki* (predstavujúci oheň) a *Kari* (reprezentujúci vzduch); bol zosobnením mora; rieka *Ejderen* bola tiež nazývaná „Aegirove dvere“ alebo „Aegirove čeluste“; jeho náprotivkami sú grécky *Poseidón* a rímsky *Neptún*; Aegir je často prezentovaný ako starý muž s bielou bradou a pazúrami namiesto prstov; vidieť ho na hladine oceánu bolo zlé znamenie; Aegir mal tiež veľkú nádobu s názvom *Ægor*, ktorú mu daroval *Thor* a *Týr*; v tejto nádrži varil *medovinu* z *Baldurovej* krvi (porovnaj *medovina poézie*), symbolizujúcu životodarné more; jeho manželkou bola bohyňa búrok *Rán*, s ktorou mal deväť dcér, ktoré boli matkami *Heimdalla* (pozri *deväť matiek*); podľa islandskej tradície žil s *Ran* v nádherných pozlátených sieňach pod morom okolo ostrova *Hlæssey* (snáď *Læsø*, alebo staré meno ostrov *Jan Mayen*); na rozdiel od bohyne *Rán* predstavoval skôr priateľské aspekty mora; v poézii bol predstavovaný tiež ako *pívovarník* (pravdepodobne narážka na kotly *medoviny*, o ktorých sa verilo, že pochádzajú z mora); bol známy svojou pohostinnosťou a poháre v jeho sieňach boli vždy plné; zatiaľ čo *Rán* celý čas iba zbierala do svojej siete poklady z potopených lodí dne mora; Aegir bol sympatický a robil pre bohov často hostinu; raz jeho *Loki* v hneve urážal všetkých *Asov*, takže nakoniec stratili s ním trpezlivosť a reťazami ho pripútali v jaskyni, kde čakal na *Ragnarok*; Aegirovými služobníkmi boli *Fimafeng* (zabitý bohom *Loki*) a *Eldir*; v knihe *Nafnaþulur* obsiahnutej v *Próze Edda* je označený za obra *Jötmar*; to, že je *Aesir* spájaný s bohatstvom, možno súvisí s Vikingami, pre ktorých moreplavba bola spôsobom obchodovania so zlatom a pôdou; pozri *Ægor*, *Heimdall*; *severskí bohovia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/%C3%86gir>

Aegirova helma - v starej nórcine *Ægishjálmr* (výslovnosť: eye-gis-hiowlm-er) – „*helma hrôzy*“ stredoveký *amulet* v podobe magického znaku na ochranu proti zlu, zlým ľuďom a viditeľnej aj neviditeľnej sile; osadený do kovu; držaný na čele medzi obočím proti protivníkovi zabezpečoval víťazstvo; účinkoval tiež ako štít proti hnevu náčelníka; je jedným z najtajomnejších a najmocnejších symbolov v *severskej mytológii*; len pohľad na jeho formu, bez akejkoľvek predchádzajúcej znalosti o tom, čo táto forma symbolizuje, vzbudzoval úctu a strach: osem zbraní, ktoré vyzerajú ako špicaté trojzubce vyžarujúce z ústredného bodu, ako keby na obranu tohto centrálného bodu tým, že ide o útok proti všetkým nepriateľským silám, ktoré ho obklopujú; v básni *Fáfnismál* zahrnutej do *Poetickej Eddy*, je atribútom draka *Fafnira* a symbolizuje jeho nepremožiteľnú silu; pozri *Famir*

<http://norse-mythology.org/symbols/helm-of-awe/>

Magický symbol „helma hrôzy“ (stredoveký rukopis)

Aegistus/egistus - lat.; gréc. *Aigistos*

Ægor - v *severskej mytológii* kotol *medoviny* vyrobenej z *Baldurovej* krvi, ktorou hostil boh mora *Aegir* bohov; pozri *objekty severskej mytológie*

Aegyptus/egiptus - lat.; gréc. *Aigyptos*

Aelia Capitolina/elja kapitolina - z lat. *capitolinus* – „kapitolský“; *Aelia* < *Aelianus* – „Aeliov“ (vzťah k menu rímskeho rodu *Aelianus* ?)

-názov *Jeruzalema* (zrúcaného po židovskom povstaní *Bar Kochbu*) v časoch vlády rímskeho cisára *Hadriána*, ktorý ho chcel premeniť na *rímsku provinciu*

www: Hadrián pôvodne zamýšľal r. 130 zrekonštruovať mesto ako darček Židom; Židia čakali s nádejou, ale potom čo cisár mesto navštívil, rozhodol prestavať ho ako rímsku kolóniu (pozri *rímske provincie*)

Schubert: po porážke povstania Židov v *Judei* vedené *Bar Kochbou* v 135 po Kr. pokračovala výstavba predtým zrúcaného Jeruzalemu pod menom *Aelia Capitolina*; Židia mali zakázané vstupovať do tohto mesta a usádzať sa v ňom; aj po vstupe *Antonia Pia*, ktorý Hadriánove edikty (zákaz *sabatu*, obriezky a ordinátu *rabínov*) zrušil, Židia aj naďalej nesmeli vstupovať do Jeruzalemu (*Aelia Capitolina*); pozri *Bar Kochba*; *diaspóra*

http://translate.google.sk/translate?hl=sk&sl=iw&u=http://he.wikipedia.org/wiki/%25D7%2591%25D7%25A8%25D7%2599%25D7%259B%25D7%2595%25D7%25AA_%25D7%2594%25D7%25A6%25D7%2590%25D7%259F&prev=/search%3Fq%3D%25D7%2591%25D7%2599%25D7%25AA-%25D7%2597%25D7%25A1%25D7%2593%25D7%2590%26hl%3Dsk%26rlz%3D1C1TEUA_enSK466SK466&sa=X&ei=ySivUb7EOsnEtAanrICwDg&ved=0CDMQ7gEwAA

Aelst - Coecke Aelst

Aelst Nicolaus van - (†1613); flámsky rytec a možno maliar; pozri *flámski grafici*, *flámski maliari*

http://www.webumenia.sk/web/guest/graphic/-/staticresults?orderBy=DATING_ASC&items=14&query=&layout=gridLayout&images=true&searchFor=data&page=18

A. Carracci, N. van Aelst: La Madonna della Scodella (16.st.)

Aelst Willem van - (†1683); holandský maliar zlatého veku umenia, ktorý sa špecializoval na aranžované zátišia s nádobami, ovocím a kvetinami a podobne; naučil sa maľovať od svojho strýka, maliara zátiší Everta van Aelst; 1643 nastúpil ako majster cechu svätého Lukáša v Delfách; v rokoch 1645 a 1649 žil vo Francúzsku; v 1649 Van Aelst cestoval do Florencie, kde pôsobil ako dvorný maliar Ferdinanda II de 'Medici , veľkvojvodu Toskánskeho; tu bol známy ako Guilielmo d'Olanda; v tejto dobe, veľkvojvoda tiež zamestnával dvoch jeho holandských kolegov Matthiasa Withoos a *O. Marseus van Schriecka*, neskoršieho maliara zátiší, ktorý pravdepodobne ovplyvnil Van Aelstov štýl; Ferdinando II verejne udelil Van Aelstovi zlatú reťaz a medailu ako svedectvo jeho kolaudácie a uznanie jeho talentu; Van Aelst zrejme navštívil Rím, kde sa stal členom *Bentvueghels*; v roku 1656 sa vrátil do Holandska, aby sa natrvalo usadil v Amsterdame; Van Aelst učil Rachel Ruysch, Maria van Oosterwijck a Ernst Stuven; pozri *holandskí maliari zlatého veku, kvetinoví umelci, delfský cech sv. Lukáša, Bentvueghels, holandskí maliari zátiší*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Willem_van_Aelst

https://www.google.sk/search?q=WILLEM+VAN+AELST&espv=2&biw=1858&bih=995&tbn=i sch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=P_15VZuPOIKUsAHDnoDQDA&ved=0CJEBEIk&dpr=1

http://de.wikipedia.org/wiki/Willem_van_Aelst#/media/File:Willem_van_Aelst_-_Stilleven_met_jachtoebehoren_en_wild.jpg

W. van Aels: Zátišie s ovocím, papagájom a nautilovým džbánom (1653)

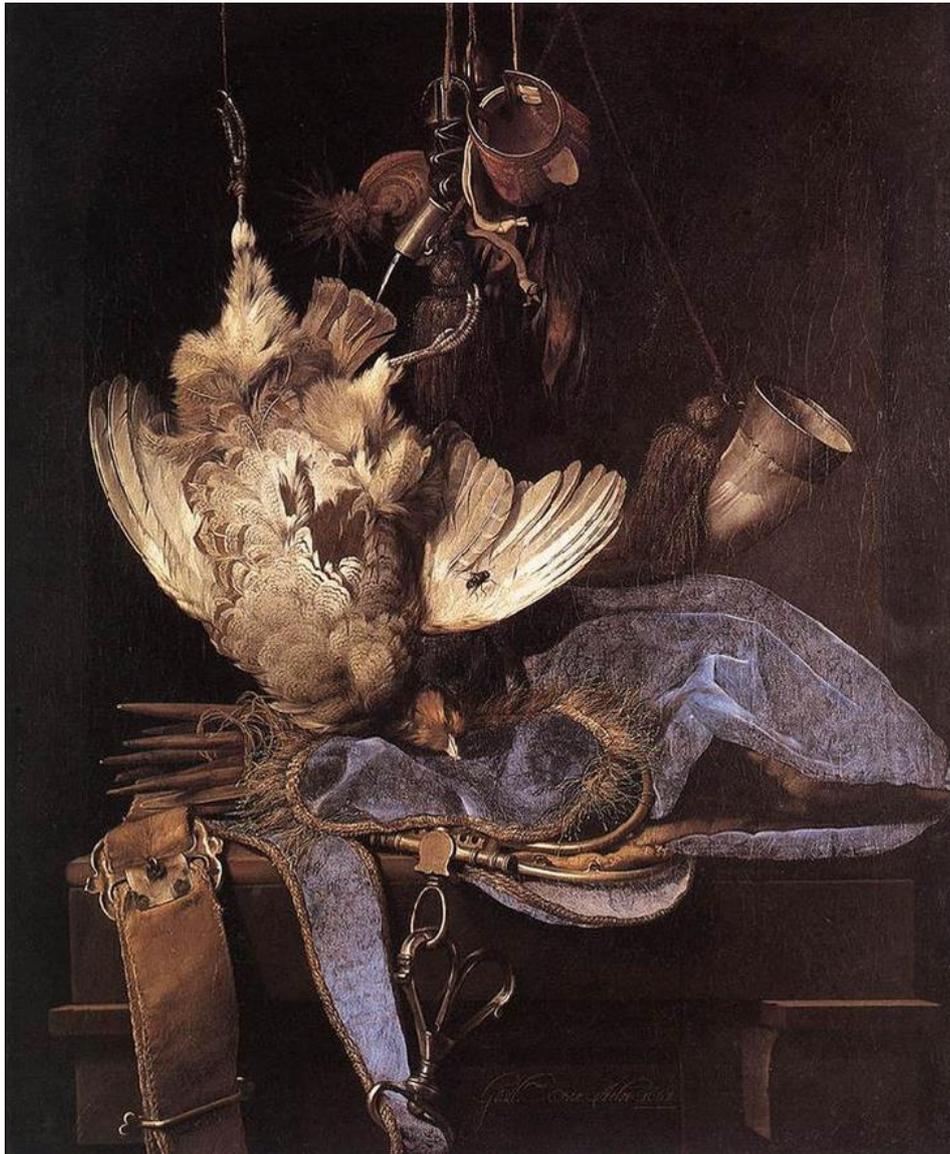
W. van Aels: Zátišie s hydinou (1658)

W. van Aels: Poľovnicke zátiešie so zamatovou taškou na mramorovej rímse (poľovnicke zátiešie, 1665)

W. van Aels: Zátišie s ulovených vtákmi a loveckou výbavou (poľovnícke zátišie, 1660)

W. van Aels: Zátšie s poľovníckymi nástrojmi a mŕtvymi vtákmi (poľovnícke zátšie, 1668)

W. van Aels: Hudobné zátíšie s loveckou výbavou vo výklenku (poľovnícke zátíšie, 1664)

W. van Aels: Zátišie s myšou a sviecou (1647)

W. van Aels: Jarabica, bažant, lovecká brašna a pasce na rímske so spevavými vtákmi (poľovnícke zátíšie, 1675)

Aeneas - gréc. Αἰνείας/Aineias - možno z gréc. αἰνῆ – „pochválil“; lat.; gréc. *Aineias*; v grécko-rímskej mytológii trójsky hrdina, syn princa *Anchisesa* a bohyně *Venuše (Afrodity)*; jeho otec bol bratrancom trójskeho kráľa *Priama*; Aeneas sa spomín a v *Homérovej Illiade*, viacej vo *Vergíliovej Aeneíde*, kde vystupuje ako predok *Romula a Rema*; Aeneas je prvým skutočným hrdinom Ríma; bol kráľom *Dardanov*, po *Hektorovi* najstatočnejším obrancom *Tróje*, ktorý po jej dobytí (pozri *Odysseus, Danajský dar*) odplával do *Latia*, kde získal za manželku dcéru kráľa *Latina* a po jeho smrti založil mesto *Lavinium*, z ktorého neskoršie vznikla *Roma*; do mesta priniesol *paladium* (posvätnú sochu bohyně *Minervy/Pallas Athény*); mýtus zobrazovaný vo *vázovom maliarstve* od 7.st.pr.Kr.; (Raffael, Q.Reni, Rubens, Poussin, Lorraine, K. Škréta, Tiepolo, J. M. W.Turner, G. Bernini, P. della Stella); pozri *Kyklopovia, Diomedes, oliva, imelo; harpye* (Wensleydalová)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Eneide>

<http://de.wikipedia.org/wiki/Laokoon>

http://it.wikipedia.org/wiki/Fondazione_di_Roma

[http://sk.wikipedia.org/wiki/Aineias \(mytol%C3%B3gia\)](http://sk.wikipedia.org/wiki/Aineias_(mytol%C3%B3gia))

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Roman_VirgilFolio074v.jpg

Venuša a Aeneas (miniatúra z rukopisu Aeneída, 5.st.)

Dido a Aeneas (miniatura z rukopisu Aeneída, 5.st.)

Zhromaždenie bohov (miniatura z rukopisu Aeneída, 5.st.)

Apollonio di Giovanni: Stroskotanie Aenea (detail, cassone, 1450-1460)

Apollonio di Giovanni: Stroskotanie Aenea (detail, cassone, 1450-1460)

G. Bonasone: Neptún upokojuje búrku rozpútanú Aeolom proti flotile Aenea (rytina, 1531-1576)

A. Tassi: Aeneova loď (16.-17.st.)

P. Courteys: Aeneas prchá z horiacej Tróje (limoneská technika, 1550)

G. M. Cresspi: Sibylla Kumská, Aeneas a prievozník Cháron (1695-1705)

A. Van Dyck: Venuša žiada Vulkána o zbroj pre Aenea (16.-17.st.)

L. Giordano: Aeneas víťazí nad Turnulom (17.st.)

H. Gieysztor: Aeneas a jeho rodina prchajú z horiacej Tróje (1654)

D. Dossi: Aeneas a Achates (1520)

P. de Witte I: Apoteóza Aenea (1600)

A. Coypel: Aeneas a Achates sa objavujú pred Dido (1715-1717)

F. Solimeno: Dido prijíma Aenea [a Askania] (1720)

C. Visscher: Panoráma v ohni [Aeneas vynáša z horiacej Tróji svojho otca Anchisesa] (17.st.)

A. Coypel: Venuša prináša zbrane Aeneovi (1699)

Ch. A. van Loo: Aeneas zchraňuje Anchisesa (18.st.)

V. Hollar: Aeneas v podsvetí (17.st.)

J. Brueghel I: Aeneas a Sibyla v podsvetí (1600)

J. H. Schönfeld: Anchises ukazuje Aeneovi miesto budúceho Ríma (1660)

L. Büsinck podľa G. Lallemanta: Aeneas zachraňuje Anchisesa z horiacej Troje (šerosvitový drevorez, 1623-1629)

A. Coypel: Venuša prináša zbrane Aeneovi (1699)

G. B. Tiepolo: Dido za prítomnosti Askania vyznáva lásku Aeneovi (18.st.)

G. B. Tiepolo: Venuša sa lúči s Aeneom (18.st.)

G. B. Tiepolo: Merkúr odhovára Aenea od útoku na Kartágo (18.st.)

C. Giaquinto: Venuša kontroluje zbrane Aenea (18.st.)

F. Solimeno: Kráľovská poľovačka Dido a Aenea (1712 -1714)

Aeneida/eneída - z lat. *Aenesis*

Aenesis/enezis - lat.; Vergíliov *epos* o založení mesta *Roma*, inšpirovaný *Homérovou Illiadou*; mýtus o hrdinovi *Trójskej vojny Aeneovi* a o jednej verzii založenia Ríma (pozri *Minerva*); porovnaj *Romulus a Remus*

Beliana: epos od rímskeho básnika Vergília, ktorý v ňom opísal osudy mytologického hrdinu Aenea po úteku z *Tróje*, cez blúdenie po všetkých končinách Stredozemného mora (u kartágskej kráľovnej *Dido*) až po príchodu do Talianska a boj v *Turnom*, ktorý na Aenea žiarlil; Vergílius vedome nadviazal na *Homérovu Odyseu* a svojím dielom spojil legendárne príbehy Ríma a dať po dlhých desaťročiach občianskych vojen Rimanom za vzor cnosti predkov v súlade so snahou prvého cisára Augusta o obnovu tradície morálky a života

<http://it.wikipedia.org/wiki/Eneide>

Aeolos/eolus - lat.; gréc. *Aiolos*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Eolo>

aequalis apostolis - lat.; gréc. *ισαπόστολος/isapóstolos*; lat. *aequalis apostolis*; gruzín. *მოციქულთასწორი / motsikultastsori*; rumun. *întocmai cu*; angl. *equal-to-the-apostles*; zvláštny titul daný niektorým svätým vo východnom *pravosláví*; je tiež používaný vo východnom obrade katolíckych cirkví,

ktoré sú v spojení s Rímom; titul je udelený ako uznanie vynikajúce služby týchto svätých v šírení a presadzovaní kresťanstva; je porovnateľný so zásluhami pôvodných *apoštolov*; sú nimi:

Mária Magdaléna (1.st.)
Photine, samaritánska Žena pri studni (1.st.)
Thekla (1.st.)
Abercius z Hieropolis (2.st.)
sv. Helena z Konštantínopolu (250- 330)
Konštantín Veľký (272-337)
sv. Nino, krstiteľ Gruzíncov (296-338 alebo 340)
Mirian III Ibéria (zomrel 361), prvý kresťanský panovník Georgian
Patrik Írsky (5.st.)
Cyril (827-869)
Metoda (826-885)
Boris I Bulharský (zomrel 907)
Oľga z Kyjeva (890-969)
Vladimir (958-1015)
Štefan I Uhorský (969 - 1038)
Sava I Srbský (1175 - 1235)
Kosmas Aetolia (1714 - 1779)
Innocent Aljašky (1797 - 1879)
Nicholas Japonský (1836 - 1912)

<https://en.wikipedia.org/wiki/Equal-to-apostles>

aequitas/ekitas - lat. – „slušnosť, pravosť, rovnosť“

Beliana: mnohovýznamová filozofická a právna kategória; pojem rozpracoval v staroveku *Aristoteles*, v Ríme ju do právnej roviny preniesli *rétori*, prétori (najvyšší štátny úradník alebo právny úradník) a popularizoval ju okrem iného Cicero; platila okrídlená veta rímskeho právnika Paula: vo všetkom síce, predsa však najviac v práve sa má hľadiť na *aequitas* (slušnosť...); pozri *grécka antická kultúra*

era Dionysia/éra dionyzia - Heriban: označenie kresťanského letopočtu podľa mena cirkevného spisovateľa *Dionysia Exiguua*; pozri *kalendár kresťanský*

aerograf/erograf - z angl. *aero/aerou* - časť slov s významom vzduch; striekacia pištoľ na rozprašovanie *fixatívov* a retušových farieb; v maliarstve používaná na nanášanie väčších farebných plôch; aerograf užívaný pri *americkej retuši*

aeroid/eroid - Täubl: svetlo modrá odroda *berylu*

Aerope - v *gréckej mytológii* manželka *Atrea*, ktorú zviazol jeho brat Thysdes a ktorej pomocou ukradol Thysdes bratovi zlatého barana (pozri *zlaté rúno*)

G. F. Bezzi: Thysdes a Aerope (16.st.)

aeropittura/eropitura - z tal. aero – „vzduch“, pictura – „malba“; vývojový stupeň *futurizmu*, jeho názorové zúženie na tému zážitku z pohybu lietajúcich technických prostriedkov (raket, striel ap.); od 1926 vyhlásený program aeropittury *F. T. Marinetti* (†1944); smer obmedzený na Taliansko stratil svoj význam smrťou Marinettiho a porážkou talianskeho fašizmu 1944; (Marinetti, Tato, Munari, Dottori, Fillia)

Aertsen Pieter - (†1575); holandský maliar; väčšiu časť života pracoval v Antverpách a Amsterdame; považuje sa za priekopníka v holandskom a flámskom umení ľudovej maľby a zátiší 17.st.; jeho tvorba a štýl boli ovplyvnené benátskou maliarskou školou; pozri *benátska škola*

http://nl.wikipedia.org/wiki/Pieter_Aertsen

<https://www.google.sk/search?q=Aertsen+Pieter&espv=2&biw=1857&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=xfYHVc7IHiz9UPrRgtAK&ved=0CJIBEIke&dpr=1>

P. Aertsen: Uzdravenie ochrnutého v Bethesde (1575)

P. Aertsen: Apoštol Peter a Ján (pri krásnej bráne) (1575)

P. Aertsen: Kuchárka pred kachľami (16.st.)

P. Aertsen: Veselá spoločnosť (merry company, 17.st.)

P. Aertsen: Mäsiarsky stánok s útekom do Egypta (1551)

P. Aertsen: Tanec s vjcamí (1557)

P. Aertsen: Obchodníčka s ovocím (1567)

aeruca/eruka - www: historický termín pre *medenku*

Aelurus - lat. variant mena egyptskej bohyně *Bastet*

Aesculapius/eskulapius - lat. variant gréckeho mena *Asklépios*; tiež *Eskulapus*

***aes/és** - lat.; www: historický termín pre *bronz*

***aes cuprum/és kuprum** - lat.; www: historický termín pre *meď*

***aes grave/és grave** - lat. – „ťažká meď“; najstaršie *rímska minca* okrúhleho tvaru; liata z *medi* s reliéfnym vyobrazením hlavy bohyně *Romy* a kola, hlavy bohov *Fonta* (1.p. *Fons*) a *Merkúra*, *Apolóna*, *Janusa*; používaná v 3.st.pr.Kr.; vážila 327 gramov; našla sa aj na *Slovensku* (*laténske sídlo* v Nitre)

-prvé *rímske mince* liate z medi; opatrené obojstranným *reliefom*; pozri *aes signatum*

***aes rude/és rude** - lat. – „surová meď“; najstaršie *rímske platidlo* (pozri *rímske mince*) používané na území *Talianska* v 1.st.tis.pr.Kr. až do zavedenia *aes signatum* v 5.st.pr.Kr.; boli to nespracované kusy medi (*rudy* alebo *zliatky*) s hmotnosťou 2g až 2,5kg, ktoré sa museli pri výmene znova vážiť

***aes signatum/és signatum** - lat. – „značková meď“; značkové kusy medi v tvare tehly opatrené reliéfmi; v 4.-3.st. pr.Kr. *rímske predmincové platidlo*; pozri *aes grave*; *rímske mince*; *aes rude*

Beliana: *rímske predmincové platidlo*, ktoré asi od 5.st.pr.Kr. vystriedalo *aes rude*; prechod k *aes grave*; boli to kusy medi stanovenej váhy odliate do tvaru štvorhranných platničiek s rozmermi asi 9x17cm a s hmotnosťou 1tis.-1830g, označené reliéfnym obrazom býka, barana, koňa orla, *trojzubca* apod., ale iba zriedkavo legendou

http://en.wikipedia.org/wiki/Aes_grave

Aes signatum (po 450pr.Kr.)

Aesir - *Asovia*

Aeson - lat.; gréc. *Aisón*

[http://it.wikipedia.org/wiki/Esone_\(mitologia\)](http://it.wikipedia.org/wiki/Esone_(mitologia))

Aeteria/eteria - lat.; z gréc. Αιτερια/Aiteria; v *gréckej mytológii* jedna z *Heliad*, sestier *Faethóna*

Aeetes/aetes - lat.; gréc. *Aietes*

Aether/eter - lat.; gréc. *Aiter*

Aethra/Aetra - Aitra

aevum - v *scholastickej filozofii* je aevum (tiež volal aeviternity) spôsob existencie anjelov a svätých v *nebi*; v niektorých ohľadoch je to stav, ktorý logicky leží medzi *večnosťou* (nadčasovosťou) Božou a časovou skúsenosťou hmotnej bytosti; slovo aevum pôvodne znamenalo „vek“, „Aeon“ alebo „večný čas“; slovo aeviternity pochádza zo stredovekej latinčiny z neologizmu aeviternitas; koncept aevum siaha prinajmenšom k Albertus Magnus a jeho rozprave De Quattuor coaequaevis; najznámejší opis slova aevum možno nájsť v Summa theologiae od *Tomáša Akvinského*; pozri *vek*

-eviternita súvisí aj život anjelov, ktoré, hoci večné, nepribližujú sa k božskej večnosti; pod pojem ako taký patrí kresťanská *eschatologia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Aevum>

<https://it.wikipedia.org/wiki/Eviternit%C3%A0>

affresco/afresko - jeden z ďalších talianskych termínov pre *fresco*

Afganistan - pozri *kašmírový vzor, farba modrá, rabáb, islamské umenie*

<https://sk.wikipedia.org/wiki/Afganistan>

afinácia - Beliana: 1.v hutníctve odstraňovania menej ušľachtilých kovov z *drahých kovov* (zlato, striebro, platina)

afiš - z franc. affiche/afiš – „*plagát*“; pozri *štýl Mucha*

Beliana: 1.reklamný nápis (verejné vyhlásenie, výveska, *plagát*)

2.druh tlačového papiera na tlač plagátov

A-formát - najbežnejší *formát*, užívaný pre knihy, *plagáty*, kancelárske *papiere*, bloky apod.; vychádza zo základného rozmeru 841x1189mm: priradované čísla k písmenám vyjadrujú rozmery vzniknuté polením:

A₀ 841x1189mm

A₁ 594x841mm

A₂ 420x594mm

A₃ 297x420mm

A₄ 210x297mm *polhárok*

A₅ 148x210mm *štvrt' hárok*

A₆ 100x148mm *osmerka*

porovnaj *aldinka*

sv. **Afra** - (†304); *patrónka* augšpurské diecézy; narodila sa v 3.st. na *Cypre* a bola kňažkou v chráme rímskej bohyně *Venus*; s matkou prišla do Augsburgu v Nemecku, kde si založili nevestinec (pozri *prostitúcia*); pri stretnutí s biskupom z Gerony sa obe ženy obrátili na kresťanskú vieru; potom čo prijala svätý krst, bola Afra upálená; vzývaná ako záštita proti ohňu; *atribúty*: hranice, plamene, stĺp, strom, šušky; pozri *kresťanskí svätci*

<https://www.beloit.edu/nuremberg/inside/about/content12.html>

<http://catholica.cz/?id=3590>

<http://bayern6.webnode.cz/prochazky/bavorsko/augsburg/sv-ulrich-a-sv-afra/>

H. Schedel (grafik): Mučenica Afra (Norimberská kronika, 1493)

M. Gerung: Madona so sv. Ulrichom a sv. Afrou (drevoryt z misála augsburského biskupa Otta von Waldburg, 1555)

M. Gerung: Maria s dieťaťom medzi sv. Ulrichom a Afrou (kolorovaný drevoryt z misála augsburského biskupa Otta von Waldburg, 1555)

Africa/afrika - lat.; *rímska provincia* vytvorená na kartáginskom území po roku 146 pr.Kr. po 3.púnskej vojne; porovnaj *barbaricum*; pozri *Kartágo*, *Púnovia*, *púnske vojny*, *Koptovia*; *Atlas*

africká architektúra - Beliana: komplex stavebných a architektonických diel vytvorených na území afrického kontinentu zahŕňa architektúru vyspelých starovekých a stredovekých civilizácií, tradičnú africkú architektúru a súčasnú architektonickú tvorbu; vysoký stupeň rozvoje starovekej egyptskej civilizácie od 3. až do konca 1. tis. pr. Kr. viedol ku vzniku monumentálnej a sakrálnej architektúry (majstrovské využitie kameňa a dreva pri stavbe monumentálnych palácov, chrámov, pyramíd so zádušnými chrámami, hrobiek a *mastab*, rozvoj sochárstva: sfingy, kolosálne sochy faraónov; po dobytí Egypta *Alexandrom Veľkým* v 4. st. pr. Kr. sa tu rozvinula tzv. *alexandrijská škola*, za vlády *Ptolemaiovcov* eklektický štýl zo symbiózy gréckej a egyptskej architektúry; po dobytí Egypta a severnej Afriky (*Kartágo*) Rímskou ríšou sa v architektúre, vo výtvarnom umení aj v štýle života prehĺbil vplyv antickej kultúry; znovuvybudovanie starých fenických miest podľa

rímskeho urbanistického vzoru opevneného mesta so spoločným centrom (*fórum, amfiteáter*); Kartágo sa po Ríme a Alexandrii stalo tretím najvýznamnejším mestom Rímskej ríše (stavba chrámov zasvätených rímskym bohom *Jupiterovi, Junone, Minerve*); rozšírenie kresťanstva v severnej Afrike v 1.st. podnietili vznik *koptského umenia*; v architektúre sa vytvorili nové stavebné typy (trojloďová kresťanská bazilika a hrobka s kupolou, v severnej Afrike viacloďové *baziliky*, kaplnky nad hrobmi mučeníkov a i.); v byzantskom období najmä za vlády cisára Justiniana, sa stavali opevnené mestá s *citadelou*; s príchodom Arabov v 7.st. a islamizáciou Egypta a Magribu nastal rozkvet islamskej sakrálnej aj svetskej architektúry; charakteristickým znakom tradičnej africkej architektúry je popri pestrosti používaných stavebných materiálov (prístupných materiálov v danej prírodnej lokalite) a bohatstve štýlov aj úzka prepojenosť so spôsobom života a prírodným prostredím; najjednoduchší typ ľahkého prenosného príbytku s rozoberateľnou konštrukciou rôzneho tvaru pokrytou kožou, rohožami a rozličným rastlinným materiálom si zhotovovali lovci, zberači a príslušníci kočovných nomádskych etník ako Turkana, Fulbovia a i (len u Tuaregov existovalo viac ako tridsať typov stanových konštrukcií); veľmi častým materiálom v afrických savanách bola hlina; stavalo sa z hranatých nepálených na slnku vysušených tehál (v západnom Sudáne) alebo z tehál vo tvare hrušky, ktoré sa ukladali špičkou hore do vrstvy hliny (poschodové domy v hauských mestách); pálené tehly sa používali v oblasti horného Nigeru cez Bornu, Daruf až po oblasť okolo Nílu; niekde sa vypracovaná a vyzretá hlina zmiešaná s vodou alebo kúskami trávy (aj kravským trusom) nanášala na drevenú konštrukciu; hlinené steny sa často dekoratívne zdobili reliéfom alebo štukovým ornamentom pomalovaným farebnou hlinkou; podlaha bola vo väčšine tradičných afrických domov hlinená, niekedy zdobená mozaikou; interiér bol doplnený lavicami, ohniskom, miskami na soľ v stenách ap.; v západnom Sudáne a čiastočne aj vo východnej Afrike mali domy aj plochú hlinenú strechu spevnenú drevenými trámami (v Mauritánii a oblasti horného Nigeru), v niektorých oblastiach západného Sudánu, najmä v hauských mestách boli stavby s pozdĺžnou dispozíciou zaklenuté klenbou zvonku pripomínajúcou ťaví hrb, a centrálna dispozícia s kupolou; hlinené kupolovité strechy boli v Nigérii navyše pokryté slamenou strechou; príkladom hlinenej architektúry sú dekoratívne „škrupinové“ domy Musgumov v Kamerune, ktoré vytvára zvonovitá strecha pokrytá pozdĺžnymi výčnelkami, ako aj sakrálne stavby („kaktusovité“ mešity v Dennwe, Timbuktu, Agadeze a i.); väčšina tradičnej africkej architektúry (najmä s kužeľovitými a pyramidálnymi strechami) však bola zastrešená rastlinným materiálom, trstinou, trávou, banánovými, bambusovými alebo palmovými listami; strechy palácov v Benine boli pokryté drevenými šindľami a piliere kráľovského paláca pokrývali bronzové reliéfy znázorňujúce scény zo života kráľovskej dynastie; dvere ako aj drevené piliere a stĺpy podopierajúce strechy jorubských a beninských palácov boli bohato vyrezávané (podobne ako u Bamilékov, Bamumov a i.); tvar strechy ovplyvňovali klimatické podmienky (až 6m vysoké kužeľovité a sedlové strechy, niekde strecha vytvárala verandu, dvojité strechy slúžili na zmiernenie tepla ap.); v oblasti západnej Afriky cez južný Kamerun, Angolu, Kongo a východnú a južnú Afriku sa ako stavebný materiál používali drevo (bambus) a rôzne rastlinné materiály; dôležitou súčasťou usadlostí boli obilnice, sýpky, väčšinou z rovnakého materiálu ako domy; usadlosti a mestá boli ohradené hlinenými valmi a plotmi, pomalovanými niekedy pestrými obrazci, alebo plotmi z rastlinných materiálov; kamenné stavby boli rozšírené v štyroch hlavných geografických oblastiach: na východe afrického pobrežia v Etiópii, v oblasti horného Nigeru a Zimbabwe a Limpopo; kameň bol buď neopracovaný, alebo opracovaný nahrubo a kladol sa do vrstvy hliny; kamenné stavby bez použitia malty sa stavali medzi riekami Zambezi a Limpopo; vo svahilských mestách na východnom africkom pobreží sa stavali poschodové domy a mešity z koralu spájaného cementovou maltou a omietnutého vápencovo-cementovou omietkou, ktorá sa zdobila keramikou; najstaršie kamenné stavby v Etiópii sú z chrámy veľkých nepravidelne opracovaných kameňov; po vzniku Askumskej ríše sa začalo stavať z kameňa a dreva, najstaršie kresťanské chrámy pokračovali v askumských tradíciách (kláštorň chrám v Debre Damo); v 13.-15.st. bol v severnej Etiópii v Lalibele vybudovaný komplex jedenástich monolitných skalných chrámov vytesaných do skaly, z ktorej najväčší je Chrám Spasiteľa; z nahrubo opracovaného kameňa a malty sa stavali dvojposchodové okrúhle aj hranaté domy pokryté slamenou strechou (Tigre); v subsaharskej Afrike je kamenná architektúra zriedkavá (Zimbabwe), domy, paláce sú stavané z hliny (*lepenice*); nástup kolonializmu viedol k devastácii prírodného prostredia a k úpadku až zániku tradičnej architektúry

africká kultúra -

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:African_culture

africká mytológia - Beliana: mytologické predstavy obyvateľ afrického kontinentu odrážajú etnickú, kultúrnu a jazykovú pestrosť svetadiela, na ktorom sa hovorí viac ako tisíc rôznymi jazykmi; mýty sa uchovávali sa ústnou tradíciou; medzi osobitosť africkej mytológie patrí žánrová nediferencovanosť a synkretickosť materiálu vyvierajúca zo synkretických gnozeologických, estetických, náboženských, filozofických a spoločenských predstáv, ktoré našli odraz v ľudskej slovesnosti; ďalšou špecifickou črtou je archaickosť niektorých tradovaných foriem, ktoré sa zachovali popri neskorších formách, či poskytujú možnosť sledovať evolúciu folklórnych žánrov; jednotlivé folklórne kategórie (mýty, legendy, rozprávky, bájky, eposy) neboli statické, ale navzájom sa ovplyvňovali, modifikovali, prechádzali z jednej kategórie do druhej; archaické mytologické predstavy sa zachovali aj v neskorších mytologických žánroch, vo zvieracích bájkach a vo fantastických zlých aj dobrých duchoch a obludách a zvieratách s ľudskými vlastnosťami; nad pravými *kozmogonickými mýtmi* prevažujú mýty o pôvode človeka, rás, národov, etník, rastlín, zvierat, remesiel a rôznych hospodárskych činností, o vzniku rodinných a spoločenských vzťahov, zvykov a obradov; pre africkú mytológiu je charakteristický geocentrizmus (pripútanosť k vlastnému svetu a zemi) a antropomorfizmus (častý výskyt zvieracích hrdinov), v ktorom sa odráža viera Afričanov v jednotu človeka a prírody vyvierajúca z afrických náboženských predstáv, v blízky vzťah medzi ľuďmi, bohmi, mŕtvymi predkami, zvieratami a rastlinami, medzi reálnym a nadprirodzeným svetom, ktoré sa navzájom prelínajú a ovplyvňujú; vyskytujú sa osobité predstavy o vzniku vesmíru, sveta, človeka, o zmysle života a smrti a o vzťahu k prírode; iné majú mnoho spoločného s hebrejskou a orientálnou tradíciou; v príbehoch o pôvode smrti sa často vyskytuje motív voľby (v mýtických dobách mali ľudia možnosť vybrať si medzi životom a smrťou, mať deti a stratiť nesmrteľnosť alebo nemať deti a žiť na veky); významnú úlohu v mýtických predstavách o pôvode ohňa, vody, určitých rastlín, dobytká, zvierat, či rôznych činností majú kultovní hrdinovia, mýtickí predkovia, prví ľudia, zbožštení vodcovia rodov, kmeňov, zakladatelia vládnucich dynastií, čo súvisí so silným *kultom predkov* v afrických spoločnostiach

africké umenie - tiež *černošské umenie/negerské umenie*

1. súhrnný termín pre *umenie* afrických etník od *praveku* po súčasnosť, vrátane *egyptského, islamského, koptského umenia, beninského umenia, airport artu* ap.; pozri *etnické umenie*
 2. v užšom význame umenie čiernej Afriky: *negerské umenie*; pásma poľnohospodárskych kultúr okolo povodia Konga a Nigeru a územie okolo jazera Čad; prehistorická fáza umenia bez ustálenej periodizácie, v základe zodpovedá európskemu umeniu *doby kamennej (paleolitické jaskynné maľby a maľby na skalných previsoch: pohorie Atlas, Tibesti, Ahaggar, Ennedi, Tasílii)*; umenie lovcov: 7.-4.tis.pr.Kr. (realistické zobrazovanie zvierat, lovcov s bumerangmi, tancujúcich žien; jednofarebné kresby); umenie pastierov: 4000-1200 pr.Kr. (ústup od realizmu, zjednodušenie a náznak tvaru; výjavy, zárodky perspektívnych predstáv); obdobie koní: 1200pr.Kr.-prelom 1. st. (motívy koní a jazdcov, vojnových vozov, ale aj tiav); obdobie tiav: 1.st.pr.Kr. (ľava ako jazdecké zvierata); charakteristické črty: prevaha sochárstva (jednoliatie skulpturálne cítenie, statickosť, hmotnosť, uzavretosť tvarov; materiál: drevo, slonovina, kameň, hlina; magický charakter diel; stĺpové radenie figúr zobrazujúce predkov /pozri *totem*/; jednotlivé postavy predkov s pokrčenými nohami > seditiace, tzv. rodiače postavy (pozri *kult plodnosti*); *masky* ako sídla duchov); vplyv sochárstva na *keramiku*, ktorá okrem Egypta nepoznala *hrnčiarsky kruh*; maliarstvo obmedzené na skalné maľby, neskoršie výzdobu stavieb, náradia; vznik dvorského umenia v afrických feudálnych štátoch *Ife, Nok, Benin*: znalosť techniky liatia na *stratený vosk*; africké umenie ovplyvnilo moderné európske umenie (Klee, Miró, Brancusi; *expresionizmus (Die Brücke), kubizmus*; pozri *airport art*), stalo sa predmetom *zberateľstva*; pozri *oceánske umenie; A. Derain*

Beliana: výtvarné umenie zahrnujúce tradičné etnické umenie a súčasnú výtvarnú tvorbu; tradičné africké umenie malo náboženské, magické a v širšom zmysle sociálne; typická je prevaha skulptúry, maliarstvo je ojedinelé; najstarším výtvarným prejavom sú praveké a staroveké skalné maľby v Tasílii, rytiny lovcov a zvierat v Tibesti, Ahaggar, Tasílii, ktoré sú jediným príkladom zobrazenia pohybu v tradičnom africkom umení; zachovalo sa vyše 10 tisíc skalných malieb a rytín Sanov (Krovákov) v južnej Afrike; na priečelí dogonských svätýň, kde sa uchovávali vzory tzv. Veľkých masiek, sa zachovali schematické kresby kolorované červeným, bielym a čiernym okrom, štylizované do znakov a podobné trojrozmerným plastikám; najstaršie známe skulptúry sú terakotové hlavy a plastiky Nok z Nigérie (500-200 pr.Kr.); odtiaľ pochádzajú aj najstaršie dôkazy o spracovaní železa v subsaharskej Afrike; najstarší dôkaz o spracovaní medi a jej zlúčení pochádza zibskej dediny z Nigérie, kde sa v archeologických náleziskách z 9.st. našli medzi umeleckými predmetmi odlievané regálie (odznaky kráľovskej moci), ktoré však nesúvisia s bronzovými plastikami z jorubského mesta Ife (11.-15.st.) ani s bronzovými plastikami z Beninu

(15.-19.st.) v Nigérii; podľa vzťahu k náboženstvu alebo k mágii sa rozoznávajú tri druhy skulptúr: *fetiše*, ktoré môžu ovplyvniť priebeh udalostí, sochy zobrazujúce nehmotné bytosti a pamätné sochy, ktoré pripomínajú legendárnu alebo historickú postavu či udalosť; najčastejším motívom je ľudská alebo zvieracia figúra, hlava, respektíve tvár (*maska*); Balubovia z Konga používali najrozličnejšie materiály, ktoré podliehali rýchlej skaze, prevládala drevená plastika; k najstarším zachovaným dreveným plastikám patria portréty balubských kráľov (stredné Kongo) datované do 17.st., niektoré ukážky pochádzajú až z 20.st. od jorubských umelcov; drevenú skulptúru charakterizuje jednoduchosť, vertikálnosť, symetria, statickosť, zovšeobecňujúca forma smerujúca ku geometrizmu a k abstrakcii a relatívne malé rozmery; štylizácia výtvarného prejavu vychádza z etnických tradícií (kanonizácia výtvarných prostriedkov); kamenné plastiky známe z Guiney, zo Sierry Leone, z Nigérie, ústia rieky Kongo, a Zimbabwe (kamenné vtáky a zvieratá na stĺpoch); plastiky vyrezávané zo slonoviny sú známe z Beninu; slonovina v Kongu sa používala na zhotovovanie hudobných nástrojov a na obradné účely; bronzové a zlaté predmety z Beninu a Ife, ale aj drobné figúrky, ktoré sa používali pri vážení zlata na území dnešnej Ghany, sa zhotovovali technikou strateného vosku (*cire perdue*); na výrobkoch z hliny sa uplatňovala technika modelovania; u niektorých technik vznikli diela zo železa alebo tepané z kovovej hmoty bez zvráňania a nitovania; neobyčajnou rozmanitosťou sa vyznačujú rituálne masky, zhotovované z prútia, dreva, slamy, látky, slonoviny, pergamenu a najrozličnejších kombinácií materiálu; drevené masky boli maľované, zdobené rôznofarebnými semenami, potáhané kožou; používali sa pri rôznych príležitostiach a predstavovali predkov alebo nadprirodzené sily, ktoré mohli prirodzene a pozitívne ovplyvňovať záležitosti spoločnosti; *masky nimba* patria k najväčším v Afrike, sú vysoké vyše 1m a znázorňovali bohyňu zodpovednú za dobrú úrodu ryže; masky sa nosili pri iniciačných príležitostiach, používali ich mnohé tajné spoločnosti; maska zakrývala tvár (tvárová maska) alebo sa nosila na vrchole hlavy; často sa k nej pripájali rafijové vlákna alebo látka, ktorá úplne zahaľovala postavu maskovanej osoby; niektoré masky nemali náboženský a rituálny význam, ale čisto dekoratívny (malé masky, ktoré sa nosili ako prívesok, alebo slúžili ako amulet) a význam zábavný (jorubské tance, tance na chodúľoch v Kamerune); nie všetky masky boli určené na nosenie; maska nazývaná matka masiek bola vysoká vyše 10m a zhotovovala sa za 60 rokov; umelecká kultivovanosť, rozmanitosť a veľká kvalita sa uplatňuje aj na predmetoch dennej potreby; interpretácia afrického umenia bola dlho skreslená najmä pre nedostatok základných informácií a o vzťahu výrobnéj produkcie k africkým náboženstvám a mytológiám; tradičné predmety sa dostávali do Európy ako kuriozity; až 1905 upozornili na diela afrického výtvarného umenia Picasso, Braque, Matisse, Vlaminck, Derain a expresionisti zo skupiny Die Brücke, ktorí v ňom videli zdroj inšpirácie; zaujímala ich predovšetkým dekoratívna a štylistická stránka umeleckých diel; pozri *tingatinga*; *Der Blaue Reiter*

http://en.wikipedia.org/wiki/Chokwe_people

africký mahagon - makoré

Afrika - 1. v *personifikácii* predstavovaná koralovým náhrdelníkom; pozri *koral* (Hall); *škorpión, jablko, klinový fetiš* (Biedermann); *sup* (Becker); *atribúty, symboly, alegórie a prirovnania*

2. svetadiel; pozri *Africa, africká architektúra, africká mytológia, africké umenie/černošské umenie /negerské umenie, africký mahagon – makoré, avodiré, blackwood; Beninská ríša; Iberovia; Etiópia, Nigéria, Južná Afrika*

<http://www.yvettedefrance.com/Photos-du-monde/A1/Afrique.htm>

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár z 2. polovice 18.storočia): Afrika - Alegória svetadiela III. (súčasť alegórií štyroch svetadielov, 1750-1800)

J. Boeckhorst: Alegória Afriky (z cyklu Štyri kontinenty, 17.st.)

L. Giordano: Afrika (z cyklu Štyri svetadiely, 1689)

Afrika severná - pozri *islamská kultúra*, *Berberi*

http://en.wikipedia.org/wiki/North_Africa

Afrika severozápadná - pozri *Mauri*

Afrodita - gréc. Αφροδίτη/afrodíte < αφρός/afros – „pena“; lat. *Venus*

Jordan: meno Αφροδίτη/afrodíte je odvodené z gréc. výrazu pre sexuálny akt - αφρώ/afróo (výslovnosť - afryo) – „preniknúť“

-Afrodita zrejme stotožnená so sýrsko-fenickou *Aštarou* a ešte staršou asýrsko-babylonskou bohyňou *Ištar*

Jordan: vyvinula sa zo starších prehistorických ázijských modelov; kult doložený približne od 1300 pr.Kr. do obdobia prijatia kresťanstva (asi r. 400) i neskoršie; je hlavnou bohyňou gréckeho pantheonu a podľa *Hesioda* (8.-7.st.pr.Kr.) sa narodila ako vesmírne božstvo z morskej peny potom, čo *Kronos* vykastroval svojho otca *Urana* a jeho genitálie vhodil do mora; zasvätené jej boli zvieratá koza, delfín, holubica a lastovička; z kvetín myrta a zo stromov lípa; vlastnila tiež kúzelná pás; jej kult vyvinutý z mezopotámskeho a fenického modelu bohyne lásky a plodnosti (je stotožňovaná s *Ištarou*, *Innanou* alebo *Astartou*); jej kult silne pôsobil na Cypre; v určitom zmysle bola *androgýnnym* božstvom, dokonca s fúzami; rovnako ako jej mezopotámske predchodkyne mala tiež funkciu bohyne vojny a víťazstva; zdá sa, že bezprostredný obraz helenistického modelu pochádza až z *mykénskeho* obdobia; chrám v Pafosu zjavne odráža *fenický* vplyv; tu kňazky rozdávali kultovým pútnikom model vo forme *falu* a hrudku soli; v korintskom chráme slúžilo podľa Strabóna viac ako tisíc chrámových prostitútok; bohyňa zobrazovaná najčastejšie v krásnych odevoch s množstvom šperkov

-dcéra *Dia*, bohyňa krásy a zmyselnej *lásky* (pozri *granátové jablko*); zrodená z morskej peny (pozri *Uranos*) pri ostrove Cyprus; podľa inej, mladšej verzie, splodil Zeus Afrodite tak, že

zostúpil do *mušle* v podobe *blesku* (bol aj bohom búrky); Afrodita (s prídومkom *Afrodite Pandemos*) bola ochrankyňa manželstva (pozri *Héra*), ale aj *hetér* (*Korint*); spolu s *Áresom* mala *Erosa*, *Anterosa*, *Harmoniu*, *Deimos* a *Foibosa*; podľa jednej verzie s *Dionýzom* mala *Charitky* alebo *Hymena*; *Eros* spolu s *Charitkami*, *Hórami* a *Peitho* tvorili jej sprievod (pozri *thiasos*); jej synom bol aj *Aeneas*; jej atribútom bola *holubica* a *pás*; zasvätené jej boli *myrta*, *ruža*, *jablko*, *mak*, *lipa*, *holubica*, *delfín*, *zajac* a *lastovička*; sprevádzaná *Erósom*, *Peitho*, *Charitkami* a *Hórami*, zo zvierat *leopardom*; mala rad prívlastkov (pozri *Afrodite Anadyoméné* a ď.); príbehu *Trójskej vojny* bola na strane Grékov; od *Parisa* obdržala *jablko zvydy*, viedla loď *Parisa* za *Helenou*); Afroditin kult zanikol až v *kresťanstve*; v *gréckom antickom umení* od 7.st.pr.Kr. zobrazovaná v rúchu, od 4.st.pr.Kr. v *aktu*

Beliana: grécka bohyňa lásky, krásy a zmyselnej vášne; najkrajšia bohyňa antickej mytológie; Rimania ju stotožňovali s *Venus*; podľa *Hesioda* sa zrodila na ostrove *Cyprus* z morskej peny (afrospena), ktorú oplodnil bol *Úranos*; *Afrodité Anadyomené* - z mora vychádzajúca; takto ju znázornil napr. *Boticelli*; považovaná za dcéru *Dia* a *Diony*, bohyne dažďa; svojmu manželovi bohovi *Héfaistovi* bola často neverná: s bohom *Áresom* (deti *Erós*, *Anteeros*, *Deinos*, *Fobos*), s bohom vína *Dionýzom*; jej milencom bol aj krásny *Adónis* so smrteľníkom *Anchisom* mala syna *Aenea*; kult Afrodite sa vyvinul z prastarých orientálnych kultov *Aštarty* a *Ištary*, v starovekom Grécku aj v Ríme ju veľmi uctievali; chrámy mala na ostrove *Knidos* a *Kós*, v *Korinte*, ale predovšetkým jej bol zasvätený ostrov *Cyprus*; k jej atribútom patrili *opasok*, *granátové jablko*, *ruža*, *holub*, *delfín* a ď.

-na ostrove *Cyprus* v najväčšom Afroditinom chráme v meste *Pafos* sa po stáročia schádzali muži prilákaní posvätnými rituálmi Afroditinho kultu; za primeranú čiastku si mohol každý vybrať jednu s Afroditíných kňažiek; dievčatá chodili dobrovoľne do chrámu, aby sa stali ženami, pretože všetci verili, že bez týchto rituálov by už nikdy neprišla nová jar (pozri *hieros gamos*); Afroditin kult pretrval až do 3.st. a miesta spojené s menom bohyne lásky, zvané franc. *Aphrodite route/afrodite rut* (Afroditin chodník) na sú dodnes lákadlom; miesto, kde sa bohyňa zrodila z morskej peny sa volá *Petra* tou *Romiou* (*Petrova skala*) a nachádza sa kúsok od *Patfosu*

prídomyky:

Afrodité Anadyoméné – „Afrodita vynárajúca sa z peny a vln mora“; gréc. αναδυομενη/ anadyomene – „osviežujúca

Afrodité Pandemos – „Afrodita pozemská“; gréc. πανδεμοσ/pandémos < παν/pan – „všetok (ľud)“; δεμοσ/démos – „ľudia“

Afrodité Pelagia – „Afrodita morská“; z gréc. πελαγια/pelagia – „národná“; majúca vzťah k voľnej vode (v jazerách, mori)

Afrodité Urania – „Afrodita nebeská“; z gréc. ουρανοσ/úranos – „nebo, obloha“

pozri *Venus*, *Aštara*, *Hathora*, *Atargatis*, *Psýché*, *Hermafrodítos*, *Adónis*; *Fryné*, *Berenika*; *hieros gamos*; *Venuša*, *venuše predhistorické*, *lipa*; *jablko*, *cyprus*, *hus*, *labuť* (*Biedermann*); *jarabica*, *holubica* (*Becker*); *sirény* (*Zamarovský*)

http://en.wikipedia.org/wiki/Capitoline_Venus

Afrodité Anasyrma - gréc. socha *Afrodity* rituálne odhaľujúcej *genitálie* (pozri *anasyrma*)

-v súvislosti s heslom *anasyrma*: *anasyrma* môže byť zámerne provokatívne vlastné odhaľovanie genitálií alebo zadku; slávny príklad poslednom uvedenom prípade je *Afrodite Kallipygos* – „Afrodita s najkrajším zadkom“; v mnohých tradíciách, toto *gesto* má *apotropajný* charakter; je prostriedkom na odvrátenie nadprirodzeného nepriateľa

Afrodite Anasyrma (grécka antická socha)

Afrodite Kallipygos - gréc. – „Afrodita s najkrajším zadkom“

-v súvislosti s heslom *anasyrma*: *anasyrma* môže byť zámerne provokatívne vlastné odhaľovanie genitálií alebo zadku; slávny príklad poslednom uvedenom prípade je Afrodite Kallipygos – „Afrodita s najkrajším zadkom“; v mnohých tradíciách, toto *gesto* má *apotropajný* charakter; je prostriedkom na odvrátenie nadprirodzeného nepriateľa

Afrodite Kallipygos (kópia helenistickej sochy)

Afrodita Knidská - socha vytvorená Praxitelom pre chrám v Knide, pravdepodobne okolo 350 pr.Kr.; podľa nej vytvorený typ *Venus pudica*

Afrodita Kyrénska - rímska kópia *helenistickej* sochy z 2.-1.st.pr.Kr., dnes v rímskom Národnom múzeu v Termách

Afrodita Ludovisi - *reliéf*, dielo gréckeho sochára z čias okolo 460 pr.Kr., dnes v rímskom Národnom múzeu v Termách

Afrodita Mélska - z konca 2.st.pr.Kr. socha objavená 1820, dnes v *Louvre* v Paríži (pozri *Musée National de Louvre*; pozri *mramor parský*)

<http://it.wikipedia.org/wiki/Afrodite>

Afrodita Mélska

Afrodita zo Sol - pôvodná antická socha z 2.st.pr.Kr., dnes v Cyperskom múzeu v Nikózii

Afrodite Pandemos - Afrodite ako bohyňa *manželskej lásky*; jej symbolom bola *korytnačka* (Baleka), na rozdiel od *Afrodite Uranie*, ochranynke nebeskej lásky; pozri *Héra*

Afrodite Urania - Afrodite ako bohyňa nebeskej lásky, na rozdiel od *Afrodite Pandemos*

afrodiziakum - pozri *šalát, lotos, rukola; vrba; líška* (Biedermann); *symboly plodnosti; erotika/sex; rastliny, kvetiny, kvety*

Afroeurázia -

<http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Afro-Eurasia>

after lettering/aft leterin - anglický variant prírpsku na *grafický list, avec la lettre*; menej hodnotný ako *before lettering/avant tout lettre/avant la lettre*